

Burgemeester en wethouders van Leeuwarden
Postbus 21000
8900 JA Leeuwarden

Betreft: Zienswijze op de Structuurvisie de Wielen en de Groen Ster 2008/9 - 2012

Leeuwarden, XY januari 2009

Geacht college,

In de Leeuwarder Courant van 27 oktober 1980 viel het volgende berichtje te lezen:

Terrein aangewezen voor naaktrecreatie Groene Ster-gebied

TIETJERK - Het comité Naaktrecreatie Groene Ster heeft van de gemeente Tietjerksteradeel bericht gekregen dat er nu officieel gebruik gemaakt mag worden van een terrein in het Groene Stergebied voor naaktrecreatie. De gemeenteraad besloot al in juli naaktrecreatie mogelijk te maken door een wijziging van de Politieverordening.

Het gemeentebestuur van Leeuwarden had vervolgens geen bezwaar tegen aanwijzing van een terrein in het noordelijk deel van het Noarder Ruchlân aan de zuidkant van het Groene Stergebied. De Dienst gemeentewerken van Tietjerksteradeel zal markeringen aanbrengen om bezoekers er op te wijzen dat ter plaatse het naakt recreëren is toegestaan. Het terrein is voor iedereen toegankelijk, maar zal ook gebruikt worden door het comité Naaktrecreatie Groene Ster. Dat comité bestaat uit leden van de NVSH, de Naturistenverenigingen "Lotus" en "Zon en leven" en de zwemvereniging "Niets om het lijf" afdeling Friesland.

Bron: Stichting Digitaal Archief Leeuwarder Courant

De structuurvisie Groene Ster maakt nadrukkelijk melding van de mogelijkheid van een nieuw naaktstrand bij het Domineesgat zonder dat de gemeente nut en noodzaak van verplaatsing heeft duidelijk gemaakt. Wij maken u erop attent dat een nog aan te leggen strandje bij het Domineesgat niet realistisch is gezien het grote aantal naaktrecreanten. Het college heeft op generlei wijze aannemelijk weten te maken waarom wij zouden moeten verhuizen en als wij zouden moeten verhuizen dan weten wij wel een beter alternatief.

Algemeen

De gemeente Leeuwarden streeft met de herstructurering een aantal doelen na: verbetering van de waterkwaliteit, vergroting van het bezoekersaantal van Aqua Zoo en een consolidatie van de overige bezoekersaantallen. Het valt ons op dat de gemeente – op de bezoekersaantallen van Aqua Zoo na – geen idee heeft van het overige gebruik. Dat maakt het lastig de effectiviteit van beleid te toetsen. Zo is de Groene Ster aangewezen als een van de weinige plekken in (Noord-)Nederland waar nachtvissen is toegestaan en hoeveel vissers van deze mogelijkheid gebruik maken is onbekend. Duidelijk is wel dat die vissers in de nachtelijke uren een nuttige sociaal controlerende rol vervullen. De gebruikers van het naturistenterrein worden zo goed mogelijk geturfd, de aantallen zijn vrijwel realtime op de website <http://www.strandje.nl> te lezen, wat kennelijk niet bekend is bij de gemeente omdat er in de structuurvisie geen melding van wordt gemaakt. Dit gebrek aan inzicht baart ons zorgen omdat er maatregelen worden voorgesteld die niet in overeenstemming zijn met het feitelijke gebruik van het gebied.

Dat het gemeentebestuur uitbreiding van Aqua Zoo – op economische gronden – wil accommoderen

is begrijpelijk. Wij stellen vast dat uitbreiding van Aqua Zoo ten koste gaat van de mogelijkheden voor openbare recreatie en dat stemt ons niet vrolijk. Ook al mogen wij ons niet ongekleeft in dat deel van de Groene Ster ophouden, enige solidariteit met andere gebruikersgroepen lijkt ons gepast. Menig naturist maakt ook als hondenliefhebber, wandelaar of hardloper gebruik van de Groene Ster en heeft om die reden belang bij het instandhouden van de mogelijkheden voor openbare recreatie. Wij concluderen dat uitbreiding van Aqua Zoo om een hoger bezoekersaantal te realiseren ten koste gaat van de mogelijkheden voor openbare recreatie en daarmee de consolidatie van de overige bezoekersaantallen. Deze tegenstrijdigheid zullen wij vaker tegenkomen.

Waterkwaliteit

Hoewel er met het water in de Groene Ster chemisch en bacteriologisch niks mis laat het doorzicht te wensen over. De oorzaak van het troebele water is een veenachtige ondergrond en de ruime aanwezigheid van brasem. Brasem is een vis die de bodem omwoelt en omdat deze vissoort oververtegenwoordigd is maken andere soorten zoals snoek die het moeten hebben van helder water geen kans. Zonder ingrijpen blijft het lokale ecosysteem in een van de twee – helder of troebel water – toestanden, namelijk die met troebel water. De gemeente Leeuwarden zou hetzelfde kunnen doen wat Rotterdam met de Kralingse plas doet: baggeren, een zandlaag op het veen aanbrengen, riet aanplanten, minder voedselrijk water toelaten en tot slot brasem wegvangen. Structurele (beheers)maatregelen die passen bij de Europese Kaderrichtlijn water (KRW). Overigens komt ook in Rotterdam, veel meer dan in Leeuwarden, blauwalg in de zomer voor. Genoemde maatregelen vormen ook een oplossing voor dat probleem.

Leeuwarden lijkt ervoor te kiezen dit allemaal niet te (gaan) doen. Uit kostenoverwegingen probeert de gemeente het baggeren te vermijden, de wel voorgestelde maatregelen zullen blijken niet effectief te zijn zodat alsnog gebaggerd zal moeten worden. Vanuit financieel oogpunt geen slimme volgorde.

In de ogen van de gemeente zal de oplossing voor een betere waterkwaliteit moeten komen van de aanplant van riet, heel veel riet, in de vorm van plas/dras-oevers. Vaste walbeschoeiing zal moeten wijken voor riet. Wij merken allereerst op dat het recreatiegebied daarmee onaantrekkelijker wordt voor vissers en zwemmers. Met name het westelijk deel van de Groene Ster is aangewezen als zwemwater en veel riet en zwemmen gaat niet samen. De waterkwaliteit verbeteren door de aanleg van heel veel plas/dras-oevers zal niet tot een consolidatie en zeker niet tot een toename van bezoekersaantallen leiden.

De gemeente beseft onvoldoende dat het westelijke deel van de Groene Ster, een recreatie gebied is met het accent op strandrecreatie. De maatregelen die de gemeente treft passen in een natuurgebied en niet in een recreatie gebied.

Het zwemwater wordt, naast Aqua Zoo, als de belangrijkste attractie genoemd in de structuurvisie. Door de voorgestelde maatregelen zal circa 70 % van het huidige zwemwater verdwijnen. Het betreft hier een officiële zwemplaats door de gemeente aangewezen (hier vindt alleen controle van de waterkwaliteit plaats op zicht). De toegang tot het zwemwater wordt vrijwel onmogelijk gemaakt door brede rietkragen.

De gemeente richt zich voornamelijk op de verbetering van de (zwem)waterkwaliteit op het zogenaamde noordelijke compartiment. Momenteel is ook hier alle zwemwater door de gemeente aangewezen. Erg vreemd is dat juist de officiële zwemplaats (een klein afgebakend zwemgedeelte dicht bij de kiosk), waar namens de provincie de waterkwaliteit wordt gecontroleerd, buiten het noordelijke compartiment valt. Dit strandgedeelte kan worden beschouwd als het belangrijkste (textiel)strand, omdat het dicht bij de kiosk en de sanitaire voorzieningen is gelegen.

Het verdient aanbeveling ook dit strandgedeelte binnen het noordelijke compartiment te plaatsen. De stuw die nu gesitueerd is bij de uitzichtsheuvel zal dan verplaatst moeten worden naar de brug

bij de kiosk.

Het situeren van een zwemlocatie bij het Domineesgat voor ons als naturalisten, toont aan dat ook hier onvoldoende is nagedacht. In het westelijk deel van de Groene Ster kan geen slechtere zwemlocatie worden gevonden. Het betreft hier een gebied in een dode uithoek van de Groene Ster met vrijwel geen stroming. Juist op deze locatie is erg veel slib aanwezig. Door de beboste omgeving bevinden zich veel bladresten in het water. Het zijn de ideale condities voor het vormen van blauwalg en de kans voor zwemmers op het oplopen van ziekte van Weil.

Riet aanplanten heeft alleen zin wanneer ook het waterpeil varieert. Dit schijnt zo ongeveer bij iedereen bekend te zijn, alleen niet bij de gemeente Leeuwarden. Waterschap Friesland heeft de naam geen voorstander te zijn van variërend waterpeil zodat het ons in hoge mate verbaast dat uitgerekend het waterschap voor aanleg van plas/dras-oevers is. Bij een constant waterpeil ontstaat er geen gevarieerde vegetatie en blijft het zuiverend vermogen van riet beperkt. Overigens trekt riet veel insecten aan waardoor het aantrekkelijk wordt voor vogels en in het geheel niet aantrekkelijk wordt voor mensen die van vissen houden. Een vervelend neveneffect die de consolidatie van het bezoekersaantal niet ten goede komt. Eveneens is bekend dat de aanwezigheid van watervogels de waterkwaliteit negatief beïnvloedt. Het is niet uitgesloten dat het effect van de aanplant van veel riet teniet wordt gedaan door de aanwezigheid van vogels.

Rijkswaterstaat merkt na onderzoek naar de waterkwaliteit van verschillende zwemplassen in Nederland op dat de aan- dan wel afwezigheid van toiletvoorzieningen van grote invloed is op de waterkwaliteit. Het Groene Ster-gebied kent slechts één toiletgebouw wat natuurlijk veel te weinig is voor zo'n gebied.

Helaas komt er sporadisch blauwalg in de Groene Ster voor, waarbij wij toch even kwijt willen dat de naturalisten nog nooit een zwemverbod hebben opgelegd gekregen. De plek die eens in de zoveel tijd afgezet moeten worden – wat inderdaad geen goede publiciteit oplevert – staat lokaal bekend als de kinderspeelplaats en kent onvoldoende doorstroming. Het voorstel is nu om dat deel af te scherm van de rest zodat het waterpeil kan stijgen. De kans dat het waterpeil substantieel stijgt lijkt ons allereerst niet groot, stijgt het wel een paar centimeter dan zal alleen de bovenlaag enige stroming te zien geven. Vermoedelijk voldoende om meldingen van blauwalg te voorkomen, onvoldoende om de waterkwaliteit reëel te verbeteren, het water onderin de “bak” blijft stilstaan. Bovendien kan er nooit meer water uit die “bak” stromen dan er instroomt en die hoeveelheid per tijdseenheid laat zich nu ook al regelen. Kortom, een nieuw aan te leggen dam vanaf de openbare weg naar het eiland met het naaktstrand zou wel eens onvoldoende kunnen zijn.

Het water in de Groene Ster is behoorlijk voedselrijk zodat algen met mooi weer flink kunnen groeien wat de doorzicht van het water negatief beïnvloedt. Een van de structurele (beheers)maatregelen zou moeten zijn de inlaat van nutriëntenrijk water beperken door het te filteren voordat het in de Groene Ster komt. Concrete voorstellen in deze richting missen wij.

Alles overziend denken wij dat de waterkwaliteit het beste kan worden verbeterd door de aanpak die Rotterdam toepast in de Kralingse plas. Waarom Leeuwarden niet voor deze aanpak kiest is ons niet helemaal helder, de wel voorgestelde maatregelen hebben namelijk meer negatieve dan positieve effecten en zijn derhalve niet wenselijk.

Naturisme

Eind jaren zeventig van de vorige eeuw begint in de buurt van het Domineesgat een speurtocht naar een geschikt naaktstrand. Vanwege wisselende locaties die voor andere recreanten verwarrend zijn besluit het gemeentebestuur van Tietjerksteradeel – waartoe destijds de Groene Ster behoorde - tot

het aanwijzen een officieel naaktstrand. Het strand mocht zich in een zodanige belangstelling verheugen dat bezoekers hun auto's in de berm van de Woelwijk, de weg tussen de woonwijk Cammingaburen en Tietjerk, moesten parkeren met de onvermijdelijke parkeerboetes tot gevolg. Het naaktstrand was overigens tegenover een druk bezocht textiel strand gesitueerd en mocht zich op grote belangstelling van die zijde verheugen wat niet altijd door naturalisten werd gewaardeerd

Mede vanwege de geringe parkeermogelijkheden en de wens naaktrecreatie uit de obscuriteit te halen werd later willens en wetens ervoor gekozen bij de herstructurering en uitbreiding van de Groene Ster het naaktstrand een prominentere plek te geven. Het naaktstrand is daarmee dicht bij de stad en centraler komen te liggen, en daardoor zichtbaar vanaf de openbare weg. Een bewuste keuze,

Vanwege een groeiend aantal bezoekers is het oorspronkelijk aangewezen stukje van het eiland niet toereikend gebleken, tegenwoordig wordt het hele eiland gebruikt wat verder geen probleem is: het werd toch niet door andere recreanten gebruikt. Voor de naaktrecreanten is een en ander wel zo handig omdat er nu beschutting tegen wind uit alle richtingen is en van de schaduw van bomen geprofiteerd kan worden bij heel warm weer. Beschutting tegen wind is belangrijk omdat naturalisten zich laten leiden door de temperatuur in plaats van de tijd van het jaar, dit in tegenstelling tot andere recreanten. De website www.strandje.nl laat zien dat zodra de zon het toelaat er bezoekers op het strandje zijn.

Het huidige eiland heeft als prettige bijkomstigheid dat gelijkgestemden elkaar kunnen opzoeken, zo wordt de oostzijde vaak gebruikt door gezinnen met kleine kinderen. Een minpuntje is echter dat er op het eiland activiteiten worden ontplooid die niets met naturalisme van doen hebben waar zowel naturalisten en niet-naturalisten niet van gediend zijn. Mogelijkerwijs valt dit met een iets andere inrichting van het eiland te corrigeren.

De gemeente Leeuwarden heeft laten doorschemeren dat het hele eiland te groot zou zijn voor naturalisme. Wij kunnen dit niet volgen. Het aantal bezoekers per vierkante meter zal op het eiland niet wezenlijk anders zijn dan in de rest van de Groene Ster. In ieder geval kan de gemeente onmogelijk aannemelijk maken – en onmogelijk aantonen wegens een gebrek aan relevant cijfermateriaal – dat de naturalisten te veel ruimte tot hun beschikking hebben.

Het huidige naaktstrand heeft als nadeel de korte loopafstand tot de gedoogplaats voor homoseksuele mannen (ook wel bekend als homobaan). De aanwezige bosjes nodigen uit tot niet nader genoemde activiteiten die soms zichtbaar zijn vanaf de openbare weg en mogelijkerwijs de kinderspeelplaats ten noorden van het eiland.

Een nieuwe ontsluiting ten westen van het eilandje naar de openbare weg, de dam die wordt genoemd in het kader van de verbetering van de waterkwaliteit zou een geschikte oplossing kunnen zijn. Een geasfalteerd fietspad over het eiland heeft alleen zin wanneer fietsers op het Groene Sterpaed worden verleid het te gebruiken. De meeste mensen fietsen ten noorden of ten zuiden van de Groene Ster als onderdeel van een langere route. Recreatieve fietsers worden zelden in de Groene Ster aangetroffen, het merendeel is bestemmingsverkeer: strandjes, kiosk, camping en wellicht Aqua Zoo. Uiteraard zien wij dat fietspad niet centraal over het eiland lopen maar meest noordelijk. Wij kunnen ons voorstellen dat het westelijke, noordelijke en oostelijke deel van het eiland verandert in plas/dras-oevers en dat een fietspad vlak achter die oevers loopt. Wanneer vervolgens zuidelijk van dat fietspad bomen en struiken worden geplant dan zijn de naturalisten uit het zicht en de wind.

Hoewel het niet onze bedoeling is de details voor een inrichtingsplan aan te reiken stellen wij aanplant van stekelige struiken op prijs evenals een (compost)toilet. Bosschages dienen niet breder

te zijn dan nodig, d.w.z. om de recreanten uit het zicht en de wind te houden en om andere activiteiten te ontmoedigen lijken braamstruiken ons wel wat.

Dominees Put

Van wat kennelijk kadastraal bekend staat als Dominees Put en in de wandelgangen Domineesgat wordt genoemd, is de oorsprong niet via een bekende zoekmachine te achterhalen. Wat wel bekend is dat het in de structuurvisie wordt genoemd als een optie voor een nieuw naaktstrand. Nu wordt er in het dagelijks spraakverkeer gesproken over een optie als er sprake is van een alternatief op een bestaande situatie. Een optie nemen op een huis of een aandeel betekent niet dat die optie ook daadwerkelijk wordt uitgeoefend. Welke criteria de gemeente Leeuwarden gaat hanteren is (ons) niet bekend. Een nieuw strand aan stilstaand water kan nooit een optie voor wat dan ook zijn omdat het de waterkwaliteit onmogelijk ten goede kan komen.

Andere nadelen zijn:

- 1 het nieuwe terrein is te klein om de vele duizenden bezoekers op jaarbasis te kunnen opvangen
- 2 het ligt te dicht bij het strand waar honden worden uitgelaten
- 3 het ligt te dicht bij de Kiosk, die straks meer bezoekers moet kunnen verwerken
- 4 de waterkwaliteit van het Domineesgat is veel slechter dan die bij het huidige strand, en die is al niet optimaal
- 5 er is geen fysieke afscheiding tussen het naturistenstrand en de straat Woelwijk, wat mogelijk overlast aan de naturisten uitlokt
- 6 er moeten te veel bomen worden gekapt om überhaupt een naturistenstrand mogelijk te maken
- 7 er zit een stevige kostenpost aan verbonden, want enerzijds zal er gebaggerd moeten worden om de vuile grond te verwijderen en anderzijds zal er zandopspuiting moeten plaatsvinden, want de huidige walkant bestaat uit boomafval en is uiterst drassig.

Het lijkt ons derhalve zinloos een inrichtingsplan voor dit deel van het gebied te maken. Wij maken de gemeente erop attent dat het maken van een inrichtingsplan en het realiseren ervan kan leiden tot twee naaktstrandjes. Een (nieuw) naaktstrand bij het Domineesgat is te klein voor iedereen zodat in dat geval sommige mensen het huidige strand zullen blijven bezoeken.

Ander alternatief

Er wordt in de gemeentelijke stukken steevast gesproken over het herstellen van een weeffout. Daarmee wordt kennelijk bedoeld dat bezoekers van de kinderspeelplaats ten noorden van het eiland zicht hebben op naturisten. De gemeente Leeuwarden had natuurlijk ook kunnen concluderen dat de kinderspeelplaats destijds verkeerd is gesitueerd. Als er een spanningsveld wordt geconstateerd tussen de bezoekers van het naaktstrand en die van de kinderspeelplaats dan kan het probleem ook worden opgelost door de kinderspeelplaats op te schuiven – in oostelijke richting is er ruimte genoeg - en de vrijkomende ruimte voor naturisme te bestemmen.

Het is voor naturisten een aantrekkelijk alternatief: het is bestaand strand en zwemwater en ligt lekker in de luwte van heersende winden. Het is gemakkelijk af te schermen van de rest door

nieuwe aanplant en hekken met klapdeurtjes die een bewuste keuze tot het betreden van het terrein afdwingen. Er kan een nieuwe toiletvoorziening op het (textiel) strand van de oostelijke burenen gerealiseerd worden waarvan ook door naturisten gekleed gebruik gemaakt kan worden. Een situatie die elders in het land niet ongebruikelijk is. Het huidige toiletgebouwtje is zondermeer ontoereikend zeker met het oog op een te verbeteren waterkwaliteit. En misschien wel het belangrijkste voordeel is dat de naturisten uit het zicht van andere recreanten zijn. Wat vanaf de begintijd van het naturisme in de Groene Ster nooit een probleem is geweest is dat kennelijk nu wel, dat wij gezien kunnen worden.

Het potentiële naaktstrand heeft vermoedelijk een minpuntje: het ligt nog altijd dicht bij de ontmoetingsplaats voor homoseksuele mannen. Wij kunnen voornog moeilijk inschatten of dit echt nadelig uitpakt, het strand kent geen bosschages waarin dingen kunnen gebeuren.

Wij vinden een inrichtingsplan voor dit alternatief gewenst. De kosten voor realisatie zijn vele malen kleiner dan een nieuw strand bij het Domineesgat, en niet onbelangrijk: de kans op acceptatie door naturisten is vele malen groter.

Conclusies

Met de uitbreiding van de golfbaan in het verleden en de voorgenomen uitbreiding van Aqua Zoo gaat steeds meer ruimte voor openbare recreatie verloren. Dit staat op gespannen voet met het voornemen tot consolidatie van de andere bezoekersaantallen anders dan die van Aqua Zoo. De Groene Ster krijgt steeds minder het karakter van een recreatiegebied.

De voorgenomen maatregelen om de waterkwaliteit te verbeteren gaan niet werken en leiden tot verminderde mogelijkheden om te vissen en te zwemmen, allesbehalve een consolidatie van de bezoekersaantallen. Alleen de Rotterdamse aanpak van de Kralingse plas werkt.

Het Domineesgat kan onmogelijk als een alternatief voor het huidige naaktstrand worden gezien: het kent uitsluitend nadelen. Een ander alternatief is de kinderspeelplaats ten noorden van het eiland. Een inrichtingsplan voor dit alternatief heeft de voorkeur boven een inrichtingsplan voor het Domineesgat.

Er is geen reden om het huidige naaktstrand te verplaatsen. Nut en noodzaak van verplaatsing wordt niet aangetoond, het huidige strand kan moeiteloos worden aangepast ten behoeve van maatregelen ter verbetering van de waterkwaliteit. Met een iets andere inrichting van het eiland kan de sociale controle worden verbeterd zodat voor iedereen duidelijk is: "Kijk, dit is het mooie van Leeuwarden."

Tot slot. Hoewel vertegenwoordigers van de naturisten al jaren participeren in het overleg met de gemeente samen met de andere gebruikers van de Groene Ster, worden wij in de structuurvisie niet vermeld als overlegpartner. Dat verbaast ons in hoge mate aangezien er al bijna dertig jaar naturisme in het gebied mogelijk is en er altijd enige vorm van overleg met overheden is geweest. Uiteraard zullen wij, samen met de Naturisten Federatie Nederland (NFN), blijven overleggen simpelweg omdat naturisme in de Groene Ster in een grote behoefte voorziet.

Met vriendelijke groeten,
mede namens de NFN, Postbus 1767, 3800 BT Amersfoort

[Namen en adressen ondertekenaars, worden openbaar omdat zienswijze bij de openbare stukken van de gemeente komt te zitten.]